

Samverkansformer

inom kollektivtrafikområdet

mellan

Region Dalarna

och

Dalarnas kommuner

1.	Inledning	2
2.	Samverkan kollektivtrafikutveckling	3
3.	Politiska mål och viljeriktningar	3
4.	Samverkansprocessen	4
4.1	Samverkan och samråd	4
4.2	Samverkansforum	4
4.3	Samverkansmodell – regional kollektivtrafik	5
4.4	Beredningen för Dalarnas Utveckling – BDU	5
4.5	Strategiforum	5
4.6	Lokala driftforum	6
4.7	Dialogforum	6
4.8	Övriga intressenter	6
4.9	Ärendeprocess	7
5.	Särskilda processer inom samverkansprocessen	8
5.1	Framtagande av Trafikförsörjningsprogram	8
5.2	Budgetprocess	8
5.3	Upphandling av trafik	8
6.	Förändringar i utbudet	10
6.1	Tillköp – tågtrafik	10
7.	Beslutsprocess	11
8.	Årsprocess – regional kollektivtrafik	11
8.1	Trafikplan och Årsrapport	11
9.	Utvärdering	12
10.	Kommunicering vid samverkan	12

1. Inledning

Bilagan Samverkansbilagan beskriver de samverkansformer som krävs för att dels nå de uppsatta målen i Trafikförsörjningsprogrammet, dels effektivisera fullgörandet och formerna för den regionala kollektivtrafikmyndighetens (RKM) uppdrag från kommunerna i Dalarnas län avseende upphandling, planering och samordning av transporttjänster som kommunerna är ansvariga för.

Trafikförsörjningsprogrammet är RKM:s styrande policydokument som beskriver de övergripande målen för utformning och utveckling av den regionala kollektivtrafiken. Kravet om trafikförsörjningsprogram är reglerat i EU:s kollektivtrafikförordning och i lag (2010:1065) om kollektivtrafik.

För att kollektivtrafiken ska vara ett effektivt instrument för regional utveckling och utgöra ett reellt medel för att nå målen krävs att såväl Region Dalarna (Regionen) och kommunerna samt övriga aktörer strävar i en gemensam riktning.

Samverkansbilagan beskriver utöver samverkansformer även beslutsprocesser och hur de förhåller sig till varandra. Framtagna samverkansformer ska möjliggöra dialog och samverkan kring såväl strategiska som operativa frågor. Samtidigt ska en effektiv och smidig förankrings- och beslutsprocess kring frågor på lokal och regional nivå säkerställas. Intentionen är att skapa förtroende och en god relation mellan Regionen, regionen som regional kollektivtrafikmyndighet och kommunerna. Detta kräver ett stort ansvarstagande från samtliga parter.

Samverkan innefattar ett aktivt agerande från samtliga inblandade parter och är att likställa med

samarbete, dvs arbeta tillsammans för ett gemensamt syfte.

Vikten av samverkan mellan trafikföretagen, RKM och kommunerna m.fl. finns beskrivet i en av Partnersamverkan för en förbättrad kollektivtrafiks vägledning, *Vägledning – Upphandling av kollektivtrafik 2020: "Utöver den naturliga samverkan som RKM och trafikföretaget bedriver inom kontraktet krävs en vidare samverkan genom fler parter för att kunna integrera och utveckla funktionella kollektivtrafiksystem samt tillgodose och lösa nya behov, dvs. trepartssamverkan. Även sannolikheten för att omhänderta resenärsbehov och få mer ekonomiska bärkraftiga lösningar ökar med samverkan.*

Med samverkan menas i detta avseende att flera formellt självständiga organisationer arbetar tillsammans för att etablera, realisera och styra mot gemensamma mål inom det aktuella trafikområdet. Samverkan bör ses som en styrningsform för att skapa förutsättningar för en hållbar och sammanhållen kollektivtrafik. Den bidrar till att utveckla gemensamma överenskommelser om prioriteringar för kollektivtrafik och för att RKM ska kunna säkra genomförandet av långsiktiga planer, t.ex. i en situation där kommuner bestämmer kring markanvändning."

Samverkansbilagan och samverkansformerna bör regelbundet utvärderas. De olika samverkansforumen som beskrivs nedan kan därför förändras över tid.

2. Samverkan kollektivtrafikutveckling

Region Dalarna är regional kollektivtrafikmyndighet i Dalarna, vilket innebär ansvar och beslutsrätt rörande den regionala kollektivtrafiken och dess utveckling i länet. För att kollektivtrafiken ska ha möjlighet att utvecklas och vara ett effektivt och hållbart transportsystem är det mycket viktigt att alla intressenter arbetar i samverkan enligt gällande trafikförsörjningsprogram.

Samverkan mellan regionen och kommunerna är en av de allra viktigaste framgångsfaktorerna för att skapa samsyn kring kollektivtrafikens utvecklingsbehov. Kollektivtrafikens behov måste bli en självklar del i kommunernas infrastruktur och samhällsplanering. För att åstadkomma maximal nytta och effekt av de resurser som satsas på kollektivtrafiken, i ett samlat regionalt perspektiv, är det viktigt att kommunerna fortsatt tar aktiv del i planering och utveckling av kollektivtrafiken.

De samverkansformer som föreslås i dokumentet utgår från att allmän kollektivtrafik fortsatt är en gemensam angelägenhet för parterna och att trafikutbudet ska planeras utifrån både behoven för länets medborgare och behoven för kollektivtrafikens resenärer. Vidare möjliggör samverkan ett effektivare nyttjande av resurserna i den särskilda kollektivtrafiken. Det innebär att regionen samt alla kommuner i länet behöver organisera sig internt för att uppnå bästa möjliga hantering av kollektivtrafikfrågor. För att underlätta samordning

mellan samhällsplanering och kollektivtrafikens utveckling bör kommunerna informera om eventuella förändringar gällande översiktsplaner och andra planer som bedöms ha nära koppling till kollektivtrafikens utveckling. Exempelvis vid större exploateringar, förändringar eller inriktningar såsom nya bostadsområden, uppstart eller nedläggning av skolor, lägesförändringar av stora arbetsplatser. Lika viktigt är att regionen genom samverkan delger sina planer på förändringar i kollektivtrafiken.

Regional kollektivtrafikmyndighet – RKM: s ansvar och befogenheter regleras av kollektivtrafiklagen, exempelvis fastställande av trafikförsörjningsprogram, beslut om allmän trafikplikt och eventuella upphandlingar. RKM: högsta beslutande organ är regionfullmäktige. Myndighetens beslut kan prövas rättsligt.

Kollektivtrafiknämnd i Region Dalarna – Nämndens arbete regleras av kommunallagen. Här ingår politiker som utses av regionfullmäktige. Regionfullmäktige har till kollektivtrafiknämnden delegerat vissa av RKM:s beslutsbefogenheter. Nämnden beslutar bl.a. om allmän trafikplikt och fastställande av trafikplan.

Dalarnas kommuner – Skapar förutsättningar genom samhällsplanering och infrastruktur som gynnar kollektivtrafikens genomslagskraft på lokal och regional nivå. Huvudmän för länets skolskjutsar.

3. Politiska mål och viljeriktningar

Syftet med skatteväxlingen och det avtal som tecknades i samband med beslutet, var att skapa ett samlat sammanhållet system för allmän och särskild kollektivtrafik. Tanken var att behoven av särskild kollektivtrafik i största möjliga utsträckning ska ersättas av allmän kollektivtrafik och att samhällsbetalda resor därmed skulle stå öppna för allmänheten, vilket skulle kunna hålla nere den totala kostnaden för kollektivtrafiken i länet.

Kollektivtrafikens främsta uppgift är därför att genom effektivt resursutnyttjande, knyta samman olika befolkningscentra såväl inom Dalarna som över länsgräns. Syftet är att skapa förutsättningar för effektiv arbetspendling, god tillgänglighet till utbildning och god tillgänglighet till vård- och andra serviceinrättningar. Detta görs genom att främst expandera trafiken i starka stråk. Dessa stråk kännetecknas av ett bra trafikutbud, stort resande och god trafikekonomi. Här finns också de bästa förutsättningarna för ytterligare ökat utbud, hög

konkurrenskraft och resandeökning. En sådan utveckling bidrar till ytterligare regional integration och därmed bättre fungerande arbetsmarknad, ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt.

En särställning inom den starka trafiken har den snabba långväga trafiken särskilt på järnväg, men till viss del också med buss. Mot bakgrund av att Dalarna består till stora delar av glest befolkade områden med begränsat resandeunderlag har kollektivtrafiken en viktig uppgift att tillgodose behovet av regional tillgänglighet även för de boende i glesbygd.

I dessa områden krävs en lokal yttäckande matartrafik, som ansluter till starka stråk. Uppgiften innebär således att upprätthålla en bra kollektivtrafikförsörjning på alla nivåer, från det mest lokala till det regionala och interregionala, som handlar om att knyta samman olika regiondelar till en gemensam marknad för boende, arbete, utbildning, service och fritidsupplevelser.

Styrande dokument för den regionala kollektivtrafiken i länet är Trafikförsörjningsprogrammet. Målbilden för kollektivtrafiken som beskrivs i Trafikförsörjningsprogrammet bygger på Dalastrategin som stödjer sig på fyra viktiga delar: tillgänglighet och infrastruktur, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud,

innovativa miljöer och entreprenörskap samt sist men inte minst livskvalitet och attraktionskraft.

Därtill påverkas även verksamheten av Regionplanens uppsatta mål och uppdrag samt kollektivtrafiknämndens tilldelade budget.

4. Samverkansprocessen

4.1 Samverkan och samråd

Samverkan är att samarbeta. Samarbete kräver tillit och hänsynstagande. Det kräver också pragmatism och kompromissvilja. Samverkan ska leda fram till bättre genomarbetade och underbyggda beslut som uppfyller de mål som parterna gemensamt satt upp utifrån den politiska visionen om ett sammanhängande kollektivtrafiksystem.

Kollektivtrafikens utveckling påverkas även av beslut inom andra områden, såsom exempelvis statliga eller kommunala infrastruktursatsningar och kommunala bostadssatsningar. Genom samverkan ska parterna informera varandra i så god tid, så att tidtabeller och skolscheman kan anpassas utan att merkostnader för den andre parten uppkommer.

Samverkan är en del av den stora processen som handlar om att ta utveckla, anpassa och effektivisera kollektivtrafiken genom att löpande utreda och följa

upp samhällsutvecklingen och ta fram underlag och förslag till förändringar. Samverkan handlar till stora delar om att förankra förslag till förändringar eller tillägg i trafiken på alla nivåer inom respektive part.

Samverkansmodellen visar övergripande hur arbetet mellan parterna kommer att ske i strategiska frågor. Nedanstående bilder illustrerar även var frågorna bereds och var besluten tas.

Samverkan kan ske både på både politisk nivå och tjänstepersonsnivå eller enbart tjänstepersonsnivå beroende på frågans art och karaktär. Politiska beslut kräver beredning på tjänstepersonsnivå och därefter politisk samverkan och förankring. Om samverkan sker på tjänstepersonsnivå bör även beslutsfattandet ske av tjänsteperson, det högsta samverkansorganet BDU ska dock informeras om förändringen.

4.2 Samverkansforum

Beredningen för
Dalarnas Utveckling
BDU

Deltagare: Kommunstyrelsens ordförande i länets kommuner, regionstyrelsens presidium och regionala utvecklingsnämndens presidium.

Uppgifter: Högsta samverkansorgan mellan länets kommuner och Region Dalarna. Efter att BDU ställt sig bakom ett förslag kan det skickas ut på remiss till kommunerna och regionen.

Strategiforum

Deltagare: Tjänstepersoner, med rätt kompetens och beslutsmandat för de ärenden som ska avhandlas, utsedda av kommunkollektivet att företräda kommunerna, och tjänstepersoner från Region Dalarna med motsvarande kompetens och beslutsmandat.

Uppgifter: Beredande samverkansorgan inför den politiska samverkansprocessen i BDU, samt i förekommande fall slutligt samverkansorgan avseende frågor av icke principiell karaktär och som inte kräver beslut i politisk instans.

Lokala driftforum
Driftmöten

Deltagare: Kommuners trafikhandläggare och skolskjutshandläggare; regionens trafikutvecklare och trafikplanerare samt trafikföretaget för respektive trafikavtalsområde.

Uppgifter: Löpande samverkan gällande driftsfrågor, trafikplanering och skoltrafik inom allmän och särskild kollektivtrafik i länet.

4.3 Samverkansmodell – regional kollektivtrafik

Samverkansmodellen innebär att regionen och kommunerna ska samarbeta och föra dialog sinsemellan för att säkerställa att kollektivtrafiken i länet blir både kostnadseffektiv och tillgodoser länets demografi. De olika samverkansinstanserna ska säkerställa att parterna får tillräcklig insyn i, och förståelse för, respektive organisations strategiska planering.

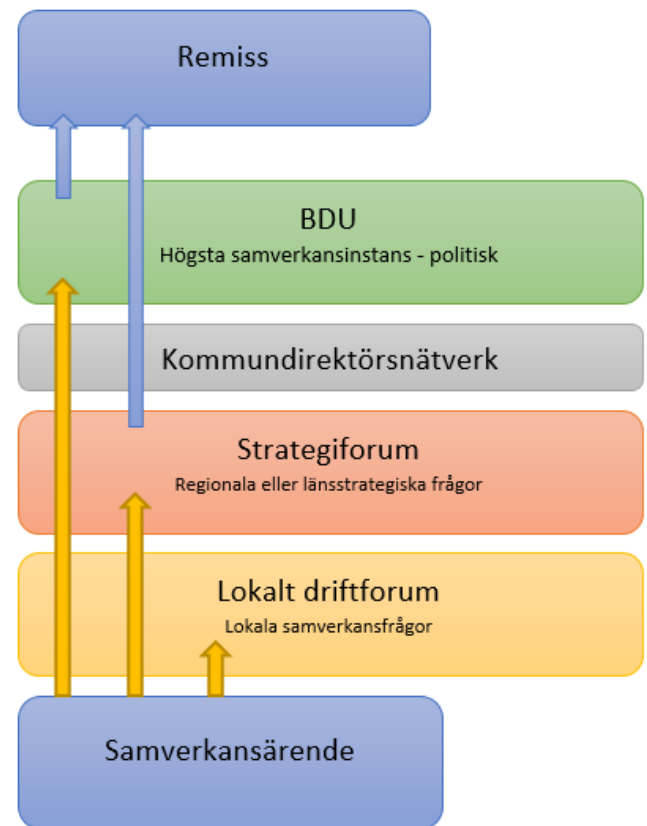
Lokala frågor lyfts upp på Lokala driftforum. Frågorna hanteras direkt av tjänstepersoner, men frågan kan föras vidare till strategiforum om frågan berör flera eller samtliga kommuner eller om frågan är av principiell vikt för länets kollektivtrafik i stort. Strategiforum fattar beslut i frågan eller bereder frågan inför den politiska samverkan i BDU. Detta beror helt och hållet på frågans art och karaktär. Om BDU eller Strategiforum är slutlig samverkansinstans ska ärendet gå ut på remiss.

Kommundirektörnätverkets roll i samverkansprocessen är att vara en förankringsyta mellan tjänstepersoner och politiken inför den slutliga samverkan i BDU.

Frågor som lyfts i POLSAM (se 4.7) kan tas vidare antingen direkt i kollektivtrafiknämnden eller i BDU för att sedan bli ett uppdrag som i sin tur ska in i samverkansprocessen.

Skolskjutsreglementet beslutas av respektive kommunfullmäktige. RKM tar upp

skolskjutsreglementet till beslut såsom en del av uppdraget från kommunerna.

4.4 Beredningen för Dalarnas Utveckling – BDU

Beredningen för Dalarnas utveckling (BDU) är ett politiskt samverkansorgan för regionen och kommunerna. Det är det högsta samverkansorganet där frågor av principiell art och karaktär samverkas. BDU behandlar frågor som är av strategisk karaktär. BDU är ett forum för hållbar samhällsutveckling och regionala utvecklingsfrågor, däribland kollektivtrafik. Minnesanteckningar skickas alltid ut till respektive kommuns myndighetsbrevlåda.

4.5 Strategiforum

Strategiska möten på tjänstepersonsnivå ska genom samverkan bereda underlagen inför den politiska samverkan och förankringen i BDU. Ärenden som ska beredas är av länsstrategisk karaktär, bl.a. Trafikförsörjningsprogrammet, större trafikförändringar, prisstrategier, skolkortskostnader, övergripande skolskjutsfrågor och rutiner, utvecklingsfrågor, strategiska samhällsplanering med

BDU består av kommunstyrelsens ordförande i respektive kommun samt presidiet i både regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden.

BDU ska slutligt samverka och politiskt förankra Trafikförsörjningsprogrammet, större trafikförändringar, prisstrategi, skolkortskostnader, övergripande skolskjutsfrågor och rutiner, utvecklingsfrågor, strategisk samhällsplanering med mera. Även skolskjuts- och färdtjänstreglemente ska beredas genom samverkan.

Även skolskjuts- och färdtjänstreglemente bereds genom samverkan i strategiforum innan den politiska samverkan i BDU.

I strategiska möten deltar utsedda tjänstepersoner, lämpliga för olika sakfrågor, från kommunkollektivet och regionen. Kommunerna kan utse gemensamma representanter.

Möten hålls med lämpligt intervall. Det grundläggande behovet av möten är en gång per kvartal. Vid behov kan projektgrupper tillsättas.

Region Dalarnas tjänstepersoner ansvarar tillsammans med utsedda kommunrepresentanter för att ta fram en agenda för årets möten. Vid behov kan andra intressenter, t ex Trafikverket, trafikföretag eller representanter från angränsande län/kollektivtrafikmyndigheter bjudas in. Region Dalarna är sammankallande, men kommunerna kan

4.6 Lokala driftforum

Lokala driftmöten genomförs antingen på kommun- eller trafikområdesnivå. De ingår i det löpande samarbetet kring driftsfrågor, trafikplanering och skoltrafik. Här tas även upp trafikutveckling och analyser av den allmänna och särskilda kollektivtrafiken i området. Driftmöte och driftmöteskoltrafik kan genomföras samtidigt eller var för sig. Parterna ansvarar för att aktuella frågor tas upp på agendan. Denna fastställs och skickas ut från regionen en vecka innan mötet. Kommun och regionen ansvarar för vilka tjänstepersoner som deltar beroende på mötets innehåll. Löpande arbete med operativa frågor, enklare tidtabells- och hållplatsfrågor, marknadsföring med mera sköts främst på tjänstemannanivå genom vardagliga kontakter och avstämningar mellan regionens och kommunernas tjänstepersoner. Frågor av principiell

4.7 Dialogforum

Kommundirektörsmöten

Kommundirektörsnätverkets syfte är att möjliggöra dialog och förankring av större strategiska frågor inför politisk behandling. Frågor som lyfts i Strategiforum och som kräver politisk samverkan ska passera kommundirektörsnätverket innan de diskuteras i BDU. Minnesanteckningar skickas alltid till respektive part.

4.8 Övriga intressenter

Övriga intressenter är exempelvis Trafikverket, trafikföretagen inom buss-, tåg- och taxiverksamheterna samt angränsande läns kollektivtrafikmyndigheter och aktörer från privata och mer kommersiella områden. Privata aktörer kan vara representanter för näringsliv och handel, fastighets- och infrastrukturägare, vägföreningar, befintliga och potentiella resenärer, resenärsorganisationer samt andra intresseorganisationer. Regionen har en väl upparbetad brukarsamverkanprocess med både med organisationer som företräder dels

initiera möten vid behov om ärendet inte kan hanteras på ordinarie möte.

Region Dalarna ansvarar för att frågor tas upp till samverkan och samråd under beredningen inför beslut, såsom vid framtagande av mål och visioner. Parterna är tillsammans ansvariga för att samverkan eller samråd sker på rätt nivå i samverkansprocessen.

och strategisk karaktär hänskjuts från de lokala driftforumen till strategiforum.

Driftforum – Trafik

Forumet hanterar bland annat frågor gällande hållplatser, väderskydd och vändplatser. Övriga väghållarfrågor tas också upp i denna samverkansform. Möten hålls fyra gånger per år. Fler möten kan vid behov initieras av berörda parter.

Driftforum – Skoltrafik

Här sker dialog och samverkan angående administration, rutiner och processer. Avstämning görs enligt planeringsprocessen. Formerna för beställning av skolkort och skoltidsresor tas upp liksom andra direkta och praktiska frågor rörande skoltrafik, skolhållplatser och väderskydd.

POLSAM – lokalt dialogforum

POLSAM är ett politiskt samverkansråd för varje kommun. Företrädare för såväl kommunledning samt regionledning tar upp gemensamma ärenden som kan innefatta kollektivtrafik. Frågor som lyfts eller diskuterats i POLSAM kan lyftas till BDU om dessa påverkar flera kommuner eller om frågan är av vikt för utvecklingen kollektivtrafiken i länet

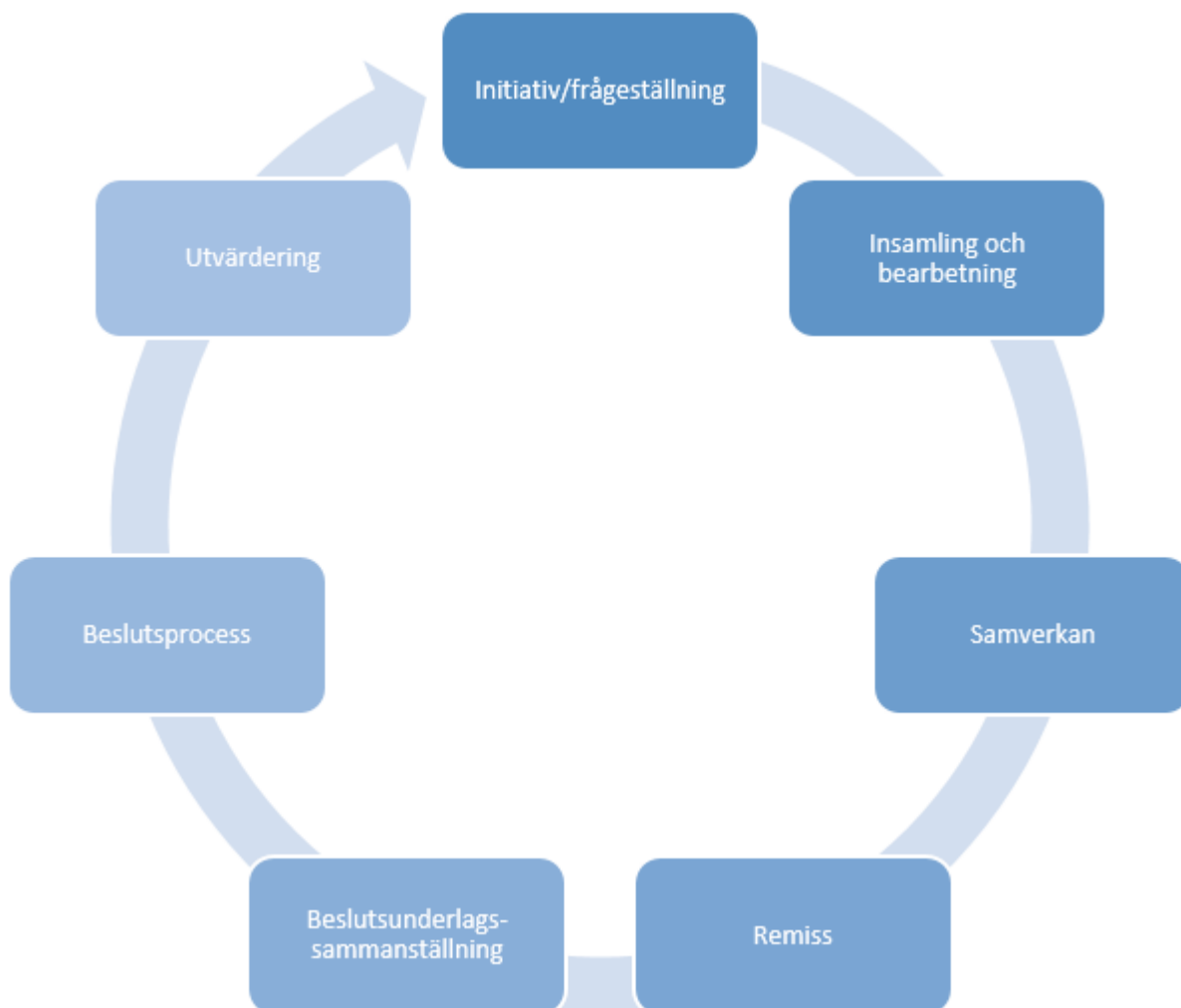
funktionshindrade, dels pensionärer genom Regionens pensionärsråd (RPR) och Funktionshinderrådet i Dalarna (FRID). Denna samverkansprocess ska ingå i beredningen av ett ärende.

Övriga intressenter bjuds in till dialog och information vid större strategiska frågor såsom Trafikförsörjningsprogram samt vid utveckling och större förändringar av den regionala kollektivtrafiken.

4.9 Ärendeprocess

Samverkansprocessen är en del av beredningen av ett ärende. Beredningen inleds vanligtvis med ett initiativ, som innebär att en utredning initieras och information samlas in. Nästa steg är att bearbeta

informationen och ta fram ett förslag. I denna process inleds samverkan. Regionens handläggare ansvarar för att det finns faktaunderlag och annan information när samverkan inleds.

5. Särskilda processer inom samverkansprocessen

5.1 Framtagande av Trafikförsörjningsprogram

Region Dalarna, som RKM, har ansvaret för att upprätta och besluta om regionalt trafikförsörjningsprogram. Trafikförsörjningsprogrammet är en politisk viljeinriktning för den trafik som ska finnas i länet. Det är lämpligt, enligt förarbetena¹ till lagen (2010:1064) om kollektivtrafik, att en bredare översyn av programmet sker minst en gång per mandatperiod.

Programmet ska upprättas i samråd med motsvarande myndigheter i angränsande län, övriga berörda myndigheter, intresseorganisationer, kollektivtrafikföretag, kommuner samt företrädare för näringsliv och resenärer. Programmet ska kunna

läsas av alla regionala aktörer som påverkar olika delar av kollektivtrafiken.

Det är viktigt att programmet samordnas med andra planeringsprocesser och beaktar omvärldsfaktorer. Trafikförsörjningsprogrammet ska ses som en möjlighet till målstyrning av länets strategiska utveckling. Det ska innehålla en redovisning av behovet av regional kollektivtrafik i länet samt inriktningen och målen för kollektivtrafikförsörjningen. I arbetet ska hänsyn tas till övergripande strategiska kollektivtrafikfrågor. Sådana frågor kan vara regionala strategier med betydande påverkan på kollektivtrafikens utformning samt pris-, miljö-, tillgänglighets- och tågstrategi.

5.2 Budgetprocess

För att säkerställa en fungerande verksamhet är det viktigt att regionen och kommunerna årligen diskuterar och samråder innan budgetarbetet i respektive organisation påbörjas.

Kommunernas budgetprocess

Flera kommuner fattar beslut om nästa års budget i juni. Definitivt beslut om budget görs i de flesta kommunerna i november.

Inför ovanstående tillfällen behöver kommunerna ha underlag från Regionen i form av utfall för föregående och delar av innevarande år. Kommunen å sin sida ska ge Regionen prognos i form av vilka behov som finns inför kommande år till exempel antal skolkortsberättigade elever samt antalet omsorgstagare.

Regionens budgetprocess

Regionfullmäktige beslutar om Regionplan inklusive Finansplan i juni året före budgetåret. Budget för kollektivtrafiken fastställs slutligt i november. Beslutsprocessen för regionens budget ska beredas i regionstyrelsens arbetsutskott och regionstyrelsen innan fullmäktige.

Gemensam budgetprocess

Utifrån de gemensamma underlagen bereds i budgeten i Strategiforum och samverkas slutligt i BDU. Samverkan ska vara genomförd innan budgetbehandlingen i november.

Region Dalarna ska lämna månadsvis ekonomirapporter till respektive kommun som underlag för uppföljning och prognos.

5.3 Upphandling av trafik

Regionen anskaffar genom upphandling av trafikleverantörer den kollektivtrafik som bedrivs i länet. Den senaste upphandlingen omfattade upphandling av samtliga sex stycken trafikavtalsområden och då både allmän och särskild kollektivtrafik i samma avtal för respektive trafikavtalsområde. De olika trafikavtalen har olika villkor, vilket bl.a. gör att kostnaderna skiljer sig mellan olika trafikområden.

Upphandling av kollektivtrafik ska utgå ifrån de mål och visioner som finns i Trafikförsörjningsprogrammet. Alla allmänna trafikplikter ska gå att härleda ur programmet.

Vidare ska RKM, vid utformningen av förfrågningsunderlag inför upphandling, verka för en tillfredsställande taxiförsörjning i länet.

Anskaffningen av trafik utgör ramen för regionens möjlighet att tillgodose önskemål om tillköp av trafik, eftersom Regionen är en upphandlande myndighet.

¹ Prop 2009/10:200 s. 47

Allmän kollektivtrafik

Enligt de vägledningar som branschen² tagit fram för upphandlingar bör RKM inleda sitt upphandlingsarbete avseende allmän kollektivtrafik senast tre år innan trafikstart.

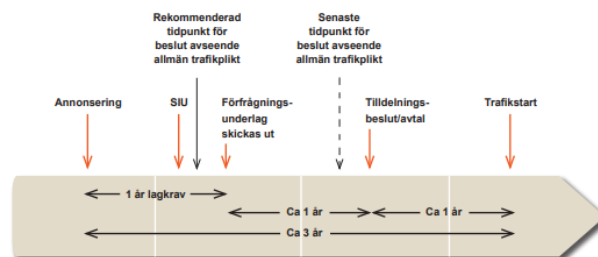
Arbetet inleds med att RKM beaktar den allmänna trafikplikten för att t.ex. säkra att det inte finns ett intresse att bedriva trafik på kommersiella grunder på vissa linjer. Beslut om allmän trafikplikt innebär ett verkställande av trafikförsörjningsprogrammet.

Ungefär samtidigt (se processbeskrivning ovan) ska myndigheten även avisera (annonsera) sin avsikt att ingå avtal i Europeiska unionens officiella tidning.

Efter annonseringen, men innan dess att förfrågningsunderlaget skickas ut ska upphandlande myndighet genomfört ett samråd inför upphandling (SIU). Samrådet ger svar på om det finns intresse att utföra trafiken kommersiellt eller inte. Efter samrådet bör beslut om allmän trafikplikt tas på grundval av det som kommit fram på samrådet. Därefter skickas förfrågningsunderlaget ut.

Det tar cirka ett år innan tilldelningsbeslut kan tas, vilket är ett år innan trafikstarten.

Samverkan och samråd mellan kommunerna och regionen inför en upphandling behöver grunda sig ett gediget samarbete i processen att ta fram ett trafikförsörjningsprogram. Parterna måste också aktivt delta i arbetet med beslut om allmän trafikplikt.

Dessa beslut måste vara väl förankrade hos samtliga parter. Det är därför oerhört viktigt samverkan sker på ett mycket stringent och tydligt sätt, där inblandade personer har rätt kompetens.

Särskild kollektivtrafik

Upphandling av särskild kollektivtrafik, eller anropsstyrd trafik, innefattar inte beslut om allmän trafikplikt. Upphandlingen regleras av annat regelverk än den allmänna kollektivtrafiken, bl.a. krävs ingen annonsering vilket bl.a. medför att upphandlingens tidsramar är lite kortare än för den allmän kollektivtrafik.

Upphandlingen kräver dock en analys/förstudie av det framtida behovet av anropsstyrd trafik i kommunerna och regionen. Analysen bör bl.a. innehålla hur den demografiska utvecklingen förväntas se ut under avtalsperioden. Analysen ska tas fram i samverkan med berörda parter. Analysen ska ligga till grund för behovet av antalet fasta fordon och antalet avropsfordon samt basproduktion under avtalsperioden. Avropsfordon är en avtalad resurs utöver de fasta fordonen.

² Svensk kollektivtrafik, *Vägledning – Upphandling av kollektivtrafik 2020* samt *Allmän trafikplikt – En vägledning*

6. Förändringar i utbudet

Kollektivtrafikens förändringar ska samverkas mellan kommuner och Regionen. Samverkan kan ske på olika nivåer beroende på omfattningen av förändringarna. Stora förändringar, såsom exempelvis hela trafikpaket, eller principiella förändringar, såsom förskjutning av kollektivtrafiksystemet från buss till spårburen trafik, ska alltid samverkas i BDU. Före förändringen ska en gemensam beredning ske i Strategiforum och i Lokala driftforum för aktuellt trafikområde. Mindre förändringar kan däremot samverkas enbart i strategiforum. Parterna ska gemensamt tillse att förändringar samverkas på rätt nivå.

Parternas önskemål eller behov av förändringar i kollektivtrafiksystemet gällande exempelvis trafikutbud ska lyftas inom samverkansprocessen,

stämmas av mot gällande Trafikförsörjningsprogram och beslutas av Regionen.

Varje tillköp av extra trafik behöver utredas av regionen och måste därför beställas i så god tid att trafikleverantörerna kan leverera enligt gällande trafikavtal. Kommunerna måste skriftligen skicka in önskemålen i god tid inför utredning, bedömning och beslut. Vid ett beslut som resulterar i ett avtal om tillköp, måste tillräcklig tid för planering finnas innan trafikbeställning sker. Sådan planering kan innefatta ändrade/nya fordonsomlopp, nya hållplatser, fordonsbeställningar mm beroende på vilken typ av tillköp som parterna avtalat. Vid tillköp av allmän kollektivtrafik sker trafikstart endast vid planerade tidtabellsskiften, för närvarande i juni, augusti och december.

6.1 Tillköp – tågtrafik

Kommunernas ansökningar om tillköp av tågtrafik ska inges senast första juni året innan tåglägesbeslutet från Trafikverket. RKM beslutar om tillköp och därefter följer planering, anmälan om trafikförändring

samt tåglägesbeställning till Trafikverket. Slutgiltigt besked lämnas i september med trafikstart i december, året efter inlämnad och beslutad ansökan.

7. Beslutsprocess

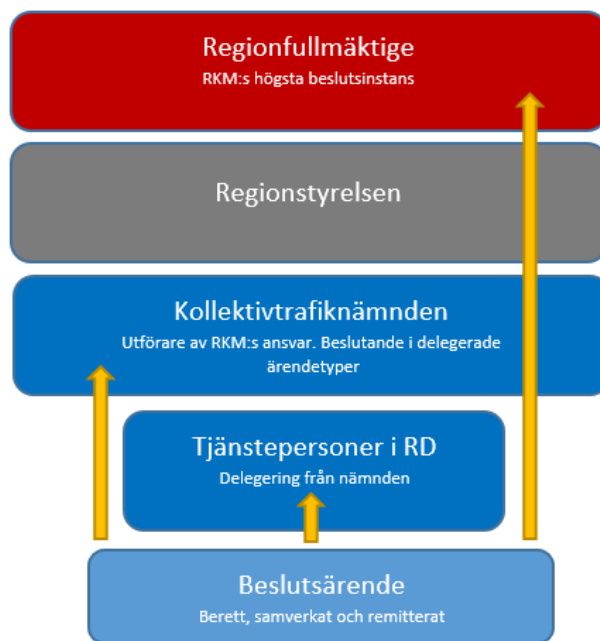
I strategiska frågor till exempel vid beslut om antagande av Trafikförsörjningsprogram och vid avtalsskrivning krävs att remiss skickas till kommunerna minst tre månader innan beslut ska fattas av Regionen. Svarstiden bör förlängas vid utskick i samband med semesterperiod. Remiss skickas till kommunernas myndighetsbrevlådor. Underlaget ska vara samverkat i strategiforum och i BDU innan det går ut på remiss, vilket innebär att underlaget ska vara färdigt för utskick efter att BDU ställt sig bakom förslaget.

Kommunerna beslutar om exempelvis remissvar, tecknande och uppsägning av avtal och andra principiella beslut. Regionen ansvarar att samla in och gå igenom remissvaren.

Regionen är RKM i Dalarna. Regionfullmäktige får därför två roller; högsta beslutande organ i myndigheten och högsta beslutande organ i Region Dalarna. Vissa beslut är myndighetens, såsom Trafikförsörjningsprogram, och vissa är Region Dalarnas, såsom exempelvis skatteväxlingsärenden, Regionplan och budget. När regionen övertar ansvar för en viss funktion, såsom övertagande av färdtjänst, så är det, enligt gällande författningar, myndigheten som övertar ansvaret och inte Region Dalarna.

Kollektivtrafiknämnden beslutar i de ärenden som regionfullmäktige delegerat till nämnden och är regionens utförare av RKM:s ansvar och uppgifter. Nämnden har även delegerat ansvar till tjänstepersoner, exempelvis för tillståndsgivning av färdtjänst.

Processbeskrivning

8. Årsprocess – regional kollektivtrafik

Ett förslag till årsprocess tas fram av Region Dalarna och stäms av på strategiforum och BDU.

Årsprocessen innehåller tider och datum för BDU, strategiforum, budget, budgetuppföljning och forum för beslut. Övriga tidpunkter återfinns i planeringsprocess för skolskjuts respektive trafikbeställning.

8.1 Trafikplan och Årsrapport

Trafikförsörjningsprogrammet ligger till grund för utförandet av kollektivtrafiken i länet. Trafikredovisning presenteras i en bilaga till kollektivtrafikförvaltningens årliga verksamhetsplan.

Trafikredovisning och årsrapport kallades tidigare Trafikplan.

I Trafikredovisningen redovisas kommande års;

- beslut om allmän trafikplikt,
- mål och budget (1-årsperspektiv),
- eventuella tillköp/tilläggsbeställningar,

- utvecklingsområden enligt gällande Trafikförsörjningsprogram t.ex. timmestrafik Dalabanan, och
- aktiviteter för att nå målen i trafikförsörjningsprogrammet.

Innevarande verksamhetsårs utförda trafik redovisas årligen i en årsrapport.

Trafikredovisning och årsrapport presenteras för Kollektivtrafiknämnd och strategiforum samt presenteras i samråd för kommundirektörsmöte och BDU.

Då trafikredovisningen och årsrapport endast är en sammanställning krävs inget särskilt beslut innan den presenteras och skickas ut.

Transportstyrelsen är tillsynsmyndighet.

9. Utvärdering

Denna samverkansbilaga ska utvärderas vart tredje år och revideras vid behov då p.g.a. exempelvis ändrade förutsättningar och övrig samhällsutveckling.

10. KommunikERING vid samverkan

All information, såsom minnesanteckningar och kallelser, som gäller samverkan ska kommuniceras skriftligen via parternas respektive myndighetsbrevlåda samt kollektivtrafik@regiondalarna.se.

Ansvarig dokumentet:

Kollektivtrafikförvaltningen Region Dalarna

Kontakt:

Box 924

781 29 Borlänge

kollektivtrafik@regiondalarna.se